

Bild: BJÖRN DELLMING

Gräshoppssångaren var något av en karaktärsart i Kvillängens sankängar.

Trots sporadisk mc-körning och tippning av

KVILLÄNGEN

FRÅN NATTSÅNGARNÄSTE TILL KÖPCENTRUM

Gräshoppssångare, sävsångare och spelande kornknarr – det var belöningen för Göteborgsskådare som tog sig till Kvillängen på 1960-talet. Men det vildvuxna mosaiklandskapets tid var utmätt.

TEXT: STIG JACOBSSON

STIG.JACOBSSON@COMHEM.SE

MÅNGA ÄLDRE GÖTEBORGSORNITOLOGER har nog minnen av den fågelokal på Hisingen som brukade kallas Kvillängen. Det var en lokal som upplevde sin storhetstid under 1960-talet då den var flitigt besökt av den tidens fågelskådare. Orsaken var att den låg nära och var lättillgänglig. Trots det centrala läget kunde man där uppleva lite natur med ett rikt fågelliv. Man tog sig dit särskilt under vackra försommarskvällar för att lyssna på nattsångare som gräshoppssångare, kärrsångare med flera. Plats för överraskningar fanns förstås också.

Det som fågelskådarna kallade Kvillängen var ett cirka 600 x 500 m stort område beläget mel-

lan Backavägen och Lillhagsvägen i öster och Kvillebäcken i väster. Norrut låg en öppen, sank äng som drog till sig en del vadare, särskilt Tringa-snäppor och brushanar. Söderut vidtog en del småindustrier. Nästan hela detta område hade tidigare använts som soptipp och deponeeringsplats för diverse byggskräp. När detta hade skett vet vi inte, gissningsvis var det under 30- och 40-talen.

UNDER 60-TALET HADE hela området blivit igenväxt med gräs och höga örter. Fläckvis var det svårframkomligt på grund av täta buskar et cetera. Enstaka bladvassruggar fanns också. De olika bio-

Bild: REINO ANDERSSON

Bild: LINUS WESTLUND

skrot i området var fågellivet överflödande.

Kärrensångare betraktades som relativt sällsynt och nyinvandrad på 60-talet.

toperna förekom mosaikartat och det var förstås denna mosaik som var gynnsam för fågellivet. Särkerligen fanns det också en del botaniskt intressant i området men mig veterligen är inte mycket dokumenterat om det. Det förekom fortfarande att skrot av olika slag dumpades på Kvillängen. Det fanns ju inga staket eller grindar som hindrade människor att ta sig in dit från Backavägen. Även MC-körning förekom i området.

KVILLÄNGEN UPPTÄCKTES SOM FÅGELLOKAL i slutet av maj 1959 i samband med en inventering av kärren

sångare på Hisingen. Förutom ett antal kärrensångare fanns det då många sjungande sävsångare och minst två gräshoppssångare. Även en kornknarr hördes. Kärrensångaren ansågs på den tiden vara en ganska nyinvandrad och relativt sällsynt art i Sverige men på Kvillängen och i dalen ända upp till Lillhagen var den ganska talrik redan då. Den brukade anlända i slutet av maj och satte omedelbart igång med häckningen. Bona var lätta hitta och en del kullar kunde ringmärkas. De hanar som fortfarande sjöng intensivt senare i juni-juli var sannolikt operade.

GRÄSHOPPSÅNGAREN VAR EN verklig karaktärsart för Kvillängen. Från mitten av maj till slutet av juli hörde man på kvällarna åtminstone något ex, oftast var det två sjungande, ibland tre. Även hos gräshoppssångaren var det sannolikt bara operade hanar som sjöng intensivt under sommarnätterna.

Den 30 juni 1959 stötte jag på ett par gräshoppssångare med mat i näbben som således avslöjade att de hade ungar. Jag beslöt då att leta reda på boet för att ringmärka ungarna men det var lättare sagt än gjort. Även om man ställde sig en bit bort flög fåglarna aldrig ända fram till boet utan landade 5–10 m därifrån och smög sig sedan på marken sista biten. Till slut lyckades jag i alla fall lokalisera boet i en tuva och ringmärka ungarna.

Mitt intryck är att sävsångaren var betydligt vanligare på den tiden

Bild: AERIAL PHOTO OF GOTHENBURG

På 60-talet kallades det obebyggda området Kvillängen, numera känt som Backaplans köpcentrum.

Bild: STIG JACOBSSON

Staden tränger sig på sent i slutet av 60-talet. Inom kort ska ett nytt bussgarage, varuhus och vägnät breda ut sig i området.

Det fanns åtskilliga sjungande sävsångare på Kvillängen och arten var vanlig även längre norrut längs Kvillebäcken. Mitt intryck är att sävsångaren var betydligt vanligare på den tiden än den är idag. För det kan väl inte bara bero på avtagande hörsel?

KVILLÄNGEN BLEV SNABBT en populär och välbesökt lokal för den tidens fågelskådare. Man var sällan ensam där om det var en kväll med hyggligt väder. Karaktärsarterna gräshoppsångare, kärrensångare och sävsångare fick alla säkerligen höra men naturligtvis fanns mycket annat också och rariteter kunde dyka upp. Några exempel:

I slutet av maj 1965 upptäcktes en sjungande flodsångare. Den stannade ett par veckor och var en ny bekantskap för många. Arten var mycket sällsynt i Göteborgstrakten på den tiden. Första fyndet i Bohuslän enligt mina noteringar.

Den 20 juni 1964 hördes på avstånd ett surrande läte som först förmodades vara något slags fordon eller annan mänsklig aktivitet. Vid närmare undersökning befanns emellertid det surrande ljudet komma från en vassrugge och upphovet vara en vassångare. Det fanns bara ett fåtal tidigare fynd i Sverige av den. Den stannade tyvärr bara några dagar men några hann i alla fall få höra den.

Den 31 maj 1966 satt en kornsparv och sjöng i toppen av en buske, dock på västsidan av Kvillebäcken. Det var emellertid ett kortvarigt besök.

ANDRA NÄMNVÄRDA ARTER:

- Mindre strandpipare häckade årligen med 1–2 par.
- Rörhöna hördes ofta, mest från ån och vid något tillfälle iaktogs en kull små ungar.
- Vaktel hördes i juli 1966.
- Hornuggla sågs ibland jagande i skymningen.
- Gulärta (sydliga rasen) sågs regelbundet under häckningstid och häckade förmodligen på fuktängarna i norr eller på andra sidan Kvillebäcken.

DET VAR NATURLIGTVIS bara en tidsfråga hur länge Kvillängen skulle få vara kvar som "naturområde". En så stor obebyggd yta så centralt skulle givetvis inte få finnas. Redan under de sista åren av 60-talet tillkom viss bebyggelse närmast Backavägen och det skulle snart bli mer.

Den verkliga dödsstöten kom 1971. När jag besökte Kvillängen den 2 juni 1971 var det förmodligen sista gången. Fortfarande hördes några kärrensångare men i min anteckningsbok står följande kommentar: "en stor del av området hade planats ut, tydligen för att bebyggas". De närmast följande åren exploaterades hela området snabbt. Nya gator lades ut, ett stort bussgarage, ett flertal varuhus med stora parkeringsytor och diverse andra verksamheter förvandlade Kvillängen totalt och blev ett av Göteborgs livligaste affärsområden (Backaplans köpcentrum). Idag finns inga spår av det forna fågeleldoradot. Så tog sagan slut. 🏠

”
Vid närmare undersökning befanns det surrande ljudet komma från en vassrugge